

Sygn. akt I C 657/18 upr

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2019 roku

Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Ludmiła Dulka - Twarogowska

Protokolant: sekr. Jacek Kutta

po rozpoznaniu w dniu 06 lutego 2019 roku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki Akcyjnej w B.**

przeciwko **W. S.**

o zapłatę

I. umarza postępowanie co do kwoty 1.000,00 zł (jeden tysiąc złotych zero groszy);

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powódki (...) Spółki Akcyjnej w B. na rzecz pozwanej W. S. kwotę 1.817,00 zł (jeden tysiąc osiemset siedemnaście złotych zero groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

IV. nakazuje pobrać od powódki (...) Spółki Akcyjnej w B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie kwotę 219,00 zł (dwieście dziewiętnaście złotych zero groszy) tytułem brakującej opłaty od pozwu.

Sędzia Sądu Rejonowego

Ludmiła Dulka – Twarogowska

ZARZĄDZENIE

1. (...);

2. (...)

(...)

-(...)

SSR Ludmiła Dulka - Twarogowska

W., dnia 11 lutego 2019 r.

Sygn. akt I C 657/18 upr

UZASADNIENIE

W dniu 08 października 2018 roku powódka (...) S.A. w B., zastępowana przez pełnomocnika będącego adwokatem, wystąpiła do Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie z pozwem przeciwko W. S. domagając się zasądzenia kwoty 8.906,82 zł z odsetkami umownymi od tej kwoty w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od 26 września 2018 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że pozwana poprzez podpisanie weksla w dniu 13 stycznia 2017 roku zobowiązała się do zapłaty w dniu 25 września 2018 roku kwoty 9.906,82 zł. Po wezwaniu do wykupu weksla pozwana dokonała wpłaty na rzecz strony powodowej jedynie kwoty 1.000 zł i zaprzestała spłaty (k.3-4v).

Pozwana początkowo nie negowała roszczenia, wystąpiła o rozłożenie zobowiązania na raty (k.22). Na rozprawie w dniu 6 grudnia 2018 roku kwestionowała kwotę dochodzoną pozwem wskazując na dokonywanie regularnych spłat (k.29 - czas zapisu: od 00:02:34). Po ustanowieniu radcy prawnego swoim pełnomocnikiem pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki kosztów procesu, podając, iż spłaciła zobowiązanie z tytułu pożyczki, ponieważ dokonała na rzecz powódki wpłat w łącznej kwocie 9.950 zł, co wyczerpywało zwrot kapitału, opłaty przygotowawczej, odsetek umownych i odsetek za opóźnienie. Jednocześnie zarzuciła, iż zapisy umowne dotyczące prawa pobierania wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 7.015,00 zł oraz z tytułu „(...)” 1.100,00 zł stanowiły klauzule niedozwolone (k.33-35).

Powódka podtrzymała swoje roszczenie i wskazała, że weksel zabezpieczał spłatę pożyczki udzielonej pozwanej. Łączne zobowiązanie pozwanej z tego tytułu wynosiło 17.820 zł, z czego zostało spłacone 7.950 zł. Po wniesieniu powództwa pozwana dokonała kolejnej wpłaty w kwocie 1.000 zł, dlatego w tym zakresie powódka cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia (k.66-69).

Sprawa podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 stycznia 2017 roku W. S. zawarła z (...) S.A. w B. umowę pożyczki gotówkowej nr (...). Całkowita kwota pożyczki przekazana do dyspozycji pozwanej wyniosła 8.250,00 zł. W. S. zobowiązała się łącznie spłacić 17.820,00 zł w 36 miesięcznych ratach po 495,00 zł każda, płatnych w terminach określonych w harmonogramie spłat, poczynając od 24 lutego 2017 roku, a kończąc 24 stycznia 2020 roku, w tym: 129 zł opłaty przygotowawczej, 7.015,00 zł wynagrodzenia prowizyjnego oraz 1100,00 zł wynagrodzenia z tytułu „(...)”, w ramach którego skrócono termin postawienia pożyczki do dyspozycji pozwanego z 14 do 10 dni roboczych, przyznano pakiet powiadomień klienta sms-ami o przelewie pożyczki, o terminach płatności raty na 5 dni przed terminem oraz zaksięgowaniu płatności raty na koncie pożyczkodawcy. Ponadto tenże pakiet przewidywał możliwość jednorazowego odroczenia płatności dwóch kolejnych rat lub obniżenia o 50 % maksymalnie czterech rat, bez konieczności płacenia odsetek w okresie odroczenia lub od obniżonych rat. Dodatkowo na całkowity koszt pożyczki wynoszący 9.570,00 zł składały się odsetki wynoszące 9,91 % w skali roku. Strony umowy postanowiły, że w razie nieterminowej spłaty rat, powódka miała prawo naliczać odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego równej stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ k.c. (pkt 4.1 umowy). Zabezpieczenie pożyczki stanowił weksel własny in blanco „nie na zlecenie” wystawiony i podpisany przez pożyczkobiorcę. W dniu 13 stycznia 2017 roku W. S. podpisała także deklarację wekslową wskazującą, że weksel in blanco jest zabezpieczeniem zwrotu pożyczki udzielonej jej przez (...) S.A. w B.-Białej. Upoważniła w niej pożyczkodawcę do wypełnienia weksla in blanco na sumę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu pożyczki, łącznie z faktycznie poniesionymi przez pożyczkodawcę kosztami postępowania sądowego i egzekucyjnego. Przy czym pożyczkodawca miał prawo uzupełnić weksel oraz dochodzić na tej podstawie zobowiązania przed sądem, m.in. gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pozwanej do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania (pkt „a” deklaracji).

Zgodnie z pkt 8.1 lit. a) i 8.2 umowy pożyczki w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia,

a także wypełnić weksel – w obu sytuacjach po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do spłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania.

Okoliczności bezsporne, ponadto dowody:

- umowa wraz z harmonogramem spłat i deklaracją wekslową (k.38-42, k.70-76).

W. S. otrzymała do podpisania już gotowy, wydrukowany egzemplarz umowy, nie była informowana o jej żadnych szczegółach, a na pytanie o wysokie koszty wynikające z umowy, uzyskała od pracownika powódki odpowiedź, że stanowią je odsetki oraz opłata przygotowawcza. O „(...)” i jego kosztach pozwanej nikt nigdy nie informował, nie była ona w ogóle świadoma występowania w umowie takiej usługi.

Dowód:

- zeznania pozwanej na rozprawie z 06.02.2019 (k. 94v - czas zapisu: od 00:16:22).

W. S. po zawarciu umowy i otrzymaniu od (...) S.A. w B. 8.250,00 zł na poczet pożyczki dokonała wpłat na łączną kwotę 9.950 zł.

Okoliczności bezsporne, ponadto dowody:

- karta klienta (k. 77-78);

- potwierdzenia wpłat (k.43-59).

Pismem z dnia 25 lipca 2018 roku (...) S.A. w B. wezwała W. S. do zapłaty 960,00 zł tytułem zaległych dwóch rat pożyczki wymagalnych w dniach 24 czerwca i 24 lipca 2018 r. - w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma, pod rygorem wypowiedzenia umowy. Następnie pismem z dnia 26 sierpnia 2018 roku powódka wypowiedziała pozwanej umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia i poinformowała, że wypełniła weksel in blanco, wzywając do jego wykupu. Weksel został wypełniony na kwotę 9.906,82 zł, w tym 9.870,00 zł tytułem niespłaconej pożyczki i 36,82 zł umownych odsetek z tytułu braku spłaty rat w terminie za każdy dzień zwłoki, z terminem płatności oznaczonym na dzień 25 września 2018 roku.

Okoliczności bezsporne, ponadto dowody:

- wezwanie z dowodem nadania (k.79-84);

- wypowiedzenie z dowodem nadania (k.85-90);

- kopia weksla (k.5).

W. S. po złożeniu pozwu w niniejszej sprawie wpłaciła (...) S.A. w B. na poczet dochodzonego roszczenia kwotę 1.000 zł.

Okoliczność bezsporna, ponadto dowód:

- karta klienta (k. 40).

Ustalony stan faktyczny w przeważającym zakresie był bezsporny, ponadto został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone przez powódkę i pozwaną, które nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron. Sąd oparł się również na wiarygodnej relacji powódki, która była spójna i logiczna.

Sąd zważył, co następuje:

W toku procesu strona powodowa cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 1.000,00 zł, z uwagi na dokonanie spłaty przez pozwaną. Zgodnie z art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku. Sąd uznał cofnięcie pozwu w powyższym zakresie jako dopuszczalne. Nie stwierdzono bowiem, aby było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego, albo zmierzało do obejścia prawa. Stąd, na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., postępowanie w tej części należało umorzyć – o czym orzeczono w pkt I sentencji wyroku.

W pozostałym zakresie powództwo okazało się nieuzasadnione.

Roszczenie powódki było oparte na zobowiązaniu wekslowym unormowanym w ustawie z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (Dz.U.2016.160 j.t.ze.zm.). Przyjmuje się, że zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny, zatem zachowuje ono swą ważność niezależnie od przyczyn, które spowodowały jego powstanie. Umieszczenie na wekslu podpisu stanowi wyłączną przyczynę i podstawę zobowiązania wekslowego osoby podpisującej.

Przedmiotowy weksel własny został wystawiony jako tzw. weksel in blanco (art. 103 w zw. z art. 10 prawa wekslowego), który definiuje się m.in. jako niecałkowicie wypełniony dokument wekslowy, podpisany przez wystawcę z zamiarem zobowiązania się wekslowo, mogący po wypełnieniu stać się wekslem zupełnym. Z treści pozwu oraz dołączonych do niego dokumentów wynika, iż weksel zawierający klauzulę „nie na zlecenie” stanowił zabezpieczenie łączącej strony umowy pożyczki gotówkowej (kredytu konsumenckiego), a następnie został wypełniony przez powódkę. Weksel przedstawiony przez powódkę spełnia w zakresie swej treści wymagania z art. 101 pkt. 1-7 prawa wekslowego, tj. zawiera: nazwę „weksel” w tekście dokumentu, przyrzeczenie bezwarunkowej zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej - kwoty 9.906,82 zł, wskazanie terminu płatności – 25 września 2018 roku, miejsce płatności – B., określenie podmiotu, na którego rzecz ma być dokonana zapłata – (...) S.A. w B., datę i miejsce wystawienia weksla – B., dnia 13 stycznia 2017 roku oraz czytelny podpisy wystawcy weksla – W. S.. Weksel ten nie nasuwa wątpliwości co do swej prawdziwości, jest zatem wekslem ważnym, z którego wynika ważne zobowiązanie wekslowe, którego powódka może dochodzić na drodze postępowania sądowego.

Co prawda zobowiązanie wystawcy weksla ma co do zasady, charakter abstrakcyjny, jednak sformułowanie przez pozwaną zarzutów dotyczących umowy pożyczki, dla zabezpieczenia wykonania której weksel został wystawiony, spowodowało, że sprawa z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przeniesiona została na ogólną płaszczyznę prawa cywilnego (vide: uchwały SN z 07.01.1967, sygn. III CZP 19/66, Legalis nr 12920 oraz z 24.04.972, sygn. III CZP 17/70, Legalis nr 14487; wyroki SN z 14.03.1997, sygn. I CKN 48/97, Legalis nr 30834 oraz z 24.10.2000, sygn. V CKN 136/00, Legalis nr 49404; post. SN z 08.07.2005, sygn. II CK 759/04, Legalis nr 79139). Istnienie dochodzonej pozew wierzytelności wekslowej zależne jest bowiem od istnienia wierzytelności ze stosunku podstawowego, którą weksel miał zabezpieczać.

W rozpoznawanej sprawie przesłanką powstania wierzytelności wekslowej była umowa pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 13 stycznia 2017 roku. Podstawę prawną powyższego stosunku podstawowego stanowi art. 720 k.c., zgodnie z którym przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki w świetle unormowań kodeksu cywilnego może mieć zarówno charakter odpłatny, jak i nieodpłatny, a do głównych świadczeń stron należy zaliczyć udostępnienie określonych środków finansowych do korzystania na określony czas (po stronie pożyczkodawcy) oraz zwrot tych środków (po stronie pożyczkobiorcy). Ponadto zastosowanie znajdują przepisy obowiązującej w dniu zawarcia umowy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U.2018.993 j.t.), w szczególności art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1, zgodnie z którymi przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 złotych albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi, przy czym za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności między innymi umowę pożyczki.

W niniejszej sprawie poza sporem był fakt zawarcia przez strony umowy pożyczki, jej wykonanie przez powódkę oraz uiszczenie przez W. S. kwoty 9.950,00 zł tytułem spłaty zobowiązania. Sporna natomiast pozostawała ocena prawna zapisów umowy dotyczących wysokości wynagrodzenia prowizyjnego w kwocie 7.15,00 zł oraz wynagrodzenia z tytułu przyznania usługi (...) – 1.100,00 zł. Jednocześnie pozwana nie negocjowała wysokości opłaty przygotowawczej, jak i odsetek kapitałowych oraz za opóźnienie.

W oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd doszedł do przekonania, iż umowa będąca podstawą wypełnienia weksla in blanco nie wiąże pozwanej w części, tj. co do postanowienia w zakresie wynagrodzenia z tytułu przyznania (...), ponieważ postanowienie to stanowi klauzulę niedozwoloną, a ponadto także w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego - z uwagi na okoliczność, iż postanowienie to ma na celu obejście prawa, jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i pozostaje nieważne.

Odnosząc się do usługi (...) pakiet" wskazać należy, iż zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Jak słusznie zauważa się w orzecznictwie sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące np. niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (vide: wyrok SA w Warszawie z 27.01.2011, sygn. VI ACa 771/10, Legalis nr 365266). Rażąco naruszenie interesów konsumenta zachodzi natomiast w sytuacjach, w których w rażący sposób została naruszona równowaga interesów stron umowy przez to, że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretne postanowienie umowy. Określenie "rażąco" należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków (vide: wyrok SA w Warszawie z 14.09.2011, sygn. VI ACa 291/11, Legalis nr 440213; wyrok SA w Warszawie z 14.12.2010, sygn. VI ACa 487/10, Legalis nr 365262).

(...) S.A. w B. jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych. Pozwaną natomiast należy uznać za konsumenta, ponieważ jako osoba fizyczna dokonała czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22 § 1 k.c.). Nie może także budzić wątpliwości, że umowa stron została zawarta przy użyciu wzorca umowy (formularza), o czym świadczy z jednej strony masowość zawieranych umów przez powódkę oraz identyczność ich treści w stosunku do różnych klientów, który to fakt jest znany Sądowi z urzędu z racji innych prowadzonych spraw podobnego rodzaju. Pozwana nie miała zatem rzeczywistego wpływu na jej treść, poszczególne postanowienia umowy nie były z nią uzgadniane indywidualnie. Co więcej, jak wynika z wiarygodnych zeznań W. S., osoba która dostarczyła jej do podpisania już gotową, wydrukowaną umowę, w ogóle nie informowała jej o żadnych szczegółach, a na pytanie pozwanej, dlaczego są takie wysokie koszty, uzyskała odpowiedź, że stanowią je odsetki i opłata przygotowawcza. O (...) pozwana nie została w ogóle poinformowana i nie była świadoma występowania takiej usługi (vide: protokół rozprawy z 06.02.2019, czas zapisu: od 00:16:22). Z drugiej strony powódka, pomimo brzmienia art. 385¹ § 4 k.c., nie wykazała żadnym dowodem, aby postanowienia umowy w części dotyczącej wynagrodzenia za wspomniany pakiet, zostały uzgodnione indywidualnie z pozwaną (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.).

Umowa pożyczki została unormowana w kodeksie cywilnym w taki sposób, że co do zasady może być zarówno umową odpłatną, jak i nieodpłatną. W przypadku zawarcia przez strony odpłatnej umowy pożyczki, wynagrodzenie pożyczkodawcy winno być wyraźnie określone w umowie. Zwyczajowo formę zapłaty za korzystanie z cudzego kapitału

stanowią odsetki, ewentualnie wynagrodzenie umowne. Trzeba też podkreślić, że umowa pożyczki, sformułowana zgodnie z zasadami uczciwego i rzetelnego obrotu na rynku kapitałowym, powinna jasno określać, które opłaty stanowią zysk pożyczkodawcy, a które są pobierane na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych przez niego w związku z zawartą umową i jej obsługą. Za niedozwolone klauzule umowne, w świetle art. 385¹ § 1 k.c., należy więc uznać te postanowienia umowne, które pod postacią opłaty pobieranej formalnie na poczet pokrycia kosztów konkretnych czynności, w rzeczywistości stanowią dla pożyczkodawcy źródło dodatkowego zysku, ukryte przed konsumentem, zwłaszcza gdy przybierają postać opcjonalnych usług dodatkowych fakultatywnie związanych z zawarciem umowy pożyczki – jak w niniejszym przypadku wynagrodzenie za (...).

Powódka określiła wartość wskazanej usługi na kwotę 1.100 zł, choć nie jest znana reguła, którą się kierowała dokonując akurat takiej wyceny. Warto przy tym podkreślić, iż wątpliwość Sądu wzbudza fakt, iż suma ta ma się nijak do korzyści jakie konsument miałby odnieść w związku z jednorazowym odroczeniem płatności dwóch kolejnych rat lub obniżeniem o 50 % maksymalnie czterech rat, bez konieczności płacenia odsetek w okresie odroczenia lub od obniżonych rat, przy konieczności spłaty brakującej różnicy w terminie późniejszym, względnie uszczerbku jaki miałaby ponieść powódka z tego tytułu. Opłata za pakiet wynosi ok. 13,5 % całkowitej kwoty pożyczki, podczas gdy powyższe usługi wiążą się z utratą znikomej korzyści. A zatem proporcje między ewentualnymi korzyściami konsumenta, a kosztami z tego wynikającymi dla niego, są rażąco niewspółmierne i de facto przynoszą nieuzasadnione zyski wyłącznie dla strony powodowej. Tym bardziej, iż strona pozwana nie była nawet świadoma istnienia omawianej usługi i możliwości z niej skorzystania, co uprawdopodobnia okoliczność, iż pomimo zaprzestania w pewnym momencie spłaty pożyczki, nawet nie sięgnęła po możliwości, które miał oferować (...). W przypadku przedmiotowego „(...)” pożyczkobiorca uiszcza z góry nieadekwatnie wysoką opłatę za przyszłe świadczenia, z których być może wcale nie skorzysta. Świadczy to o tym, że wbrew twierdzeniom powódki, opcja ta wcale nie była dobrowolna, ale uzależniono od niej zawarcie umowy, co jest częstą praktyką firm pożyczkowych. Inaczej zawarcie takiej umowy przez konsumenta byłoby nieracjonalne i ekonomicznie nieuzasadnione.

Z opisanych wyżej względów w ocenie Sądu postanowienia umowy dotyczące wskazanego pakietu, jako nieuzgodnione indywidualnie z pozwaną, kształtujące jej prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy, stanowią niedozwoloną klauzulę umowną. Tym samym nie wiążą jej.

Odnosząc się z kolei do wynagrodzenia prowizyjnego podnieść należy, iż ani ustawa o kredycie konsumenckim, ani ustawa prawo bankowe nie definiują pojęcia „prowizji”. Także w literaturze prawniczej nie ma zgodności co do treści tego zwrotu. Uważa się, że ma ona charakter wynagrodzenia za dokonanie konkretnej czynności, np. bankowej, jednakże nie w znaczeniu wynagrodzenia za oddanie kapitału do dyspozycji pożyczkodawcy (gdyż tę rolę spełniają odsetki kapitałowe, stąd potrzeba ograniczenia ich wysokości na stosunkowo niskim poziomie), ale wynagrodzenia za konkretną czynność, czyli zawarcie samej umowy.

Strona powodowa w piśmie z dnia 29 stycznia 2019 roku co prawda określiła, że „prowizja stanowiła umowne wynagrodzenie za możliwość skorzystania przez pożyczkobiorcę ze środków finansowych pożyczkodawcy” (k.68). Jednak, ani w umowie, ani też w żadnym z pism złożonych w toku postępowania nie określiła według jakich kryteriów kwota ta została ustalona.

Stąd dokonując porównania wysokości wynagrodzenia prowizyjnego obciążającego pozwaną – 7.015,00 zł (przy wartości faktycznie uzyskanej pożyczki 8.250,00 zł) z wartością odsetek umownych będących wynagrodzeniem za korzystanie z kapitału – 1.326 zł, Sąd doszedł do przekonania, iż w istocie prowizja ta nie stanowiła wyłącznie ekwiwalentu za zawarcie/obsługę pożyczki, ale była dla powódki dodatkowym wynagrodzeniem za oddanie kapitału do dyspozycji pozwanej – do tego w wysokości rażąco wygórowanej. Trzeba mieć bowiem na względzie, że kwota ta nie miała żadnego uzasadnienia w rzeczywistej wysokości opłat ponoszonych przy zawieraniu tego rodzaju umów. Tym samym pełniła funkcję dodatkowych odsetek, stąd zastrzeżenie jej w umowie stanowiło naruszenie przepisów o odsetkach maksymalnych (art. 359 § 2¹ k.c.), a zatem jako mające na celu obejście ustawy – nieważne (art. 58 § 3 k.c.).

Zgodnie z przepisem art. 58 § 1 – 3 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest także czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Wobec braku przepisu przewidującego inny skutek zastrzeżenia zawyżonej opłaty dodatkowej (wynagrodzenia prowizyjnego) – postanowienie to jest nieważne, a zatem Sąd nie mógł uwzględnić żądania w tym zakresie. Pogląd o możliwości potraktowania prowizji jako sposobu obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych został zresztą wielokrotnie wyrażony w orzecznictwie. Sąd w niniejszym składzie w pełni podziela stanowisko, że postanowienia umowne, wprowadzające wygórowaną prowizję (ewentualnie inne dodatkowe opłaty), nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych (vide: wyrok SA w Katowicach z 25.02.2015, sygn. V ACa 622/14, Legalis nr 1203351).

Podkreślenia także wymaga, iż tak wygórowana prowizja (w stosunku do wysokości pożyczki i czasu na jaki została udzielona) pozostaje w sprzeczności z zasadą swobody umów, o której mowa w art. 353¹ k.c. Zawiera w sobie bowiem nadmierny element obciążenia pożyczkobiorcy, prowadzący do zachwiania równowagi stron stosunku zobowiązaniowego, tym samym narusza zasady współżycia społecznego. Wobec tego, że zasady współżycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 i 3 k.c.) w/wymieniona umowa również z tego powodu była częściowo, bezwzględnie nieważna w omawianym zakresie na podstawie art. 58 § 2 k.c. w zw. art. 58 § 3 k.c. Zarówno art. 353¹ k.c., jak i art. 58 § 1 i 2 k.c. w sposób jednoznaczny zakreślają bowiem granicę, w jakich strony mogą dokonywać czynności prawnych. Prawo chroni uczciwość obrotu i zabrania rażącego naruszania reguł słuszności kontraktowej.

Nie sposób zgodzić się z argumentacją powódki, iż już samo nie przekroczenie w niniejszym przypadku limitu pozaodsetkowych kosztów pożyczki określonego przepisami ustawy o kredycie konsumenckim legalizuje tego rodzaju postanowienie umowne. Art. 36a ukk ustanawia bowiem jedynie górną granicę tych kosztów, powyżej której konsument nigdy nie będzie nimi obciążony (art. 36a ust. 3 ukk), stanowiące świadczenie nienależne. Sam fakt, iż naliczone przez powódkę dodatkowe opłaty i wynagrodzenia ich nie przekraczają, nie oznacza jednak, że w konkretnym wypadku nie mają one na celu obejścia prawa bądź nie mogą zostać uznane za naliczone na podstawie niedozwolonych klauzul umownych. Zatem sama wysokość tych kosztów (poniżej ustawowego limitu) musi być poddana ocenie czy to z punktu widzenia przepisów art. 58 § 1 i 2 k.c. lub przepisu art. 385¹ k.c. Taka też jest utrwalająca się linia orzecznicza w sądach powszechnych.

Reasumując, pozwana jest zobowiązana wekslowo tylko w takich granicach, w jakich istnieje wierzitelność ze stosunku podstawowego (vide: wyrok SN z 26.01.2001, sygn. II CKN 25/00, Legalis nr 49633).

Biorąc zatem pod uwagę wiążące postanowienia umowy pożyczki łączącej strony, pozwana powinna zwrócić stronie powodowej jedynie różnicę pomiędzy 17.820 zł (całkowita kwota do zapłaty), a 8.115 zł (wynagrodzenie prowizyjne + wynagrodzenie za „Twój pakiet”), co stanowi kwotę 9.705 zł, powiększoną dodatkowo o niewysokie odsetki za zwłokę w płatności rat.

Skoro W. S. jeszcze przed wniesieniem pozwu spłaciła 9.950 zł, to znaczy, że spełniła ona swoje świadczenie na rzecz powódki w całości, dlatego w pkt II wyroku Sąd w pozostałym zakresie oddalił powództwo.

O kosztach procesu w pkt III wyroku postanowiono w oparciu o art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy. Na koszty te złożyła się: kwota 1.800 zł wynagrodzenia pełnomocnika pozwanej ustalona w oparciu o §

2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 ze zm.), a także 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Wysokość należnej opłaty sądowej wynosiła 300 zł, natomiast powódka uiściła jedynie 81 zł, stąd w pkt IV wyroku Sąd nakazał pobrać od powódki kwotę 219 zł tytułem brakującej opłaty od pozwu.

Sędzia Sądu Rejonowego

Ludmiła Dulka-Twarogowska

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

-(...);

3. (...)

W., 29.03.2019

SSR Ludmiła Dulka-Twarogowska